

คุณลักษณะภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

CHARACTER OF LEADERSHIP IN BUDDHISM

AND ROMAN CATHOLIC CHRISTIANITY

สงวน หล้าโพนทัน, ปนะวรรตน์ คงสตัยชนะคำ, พระวรวุฒิ วิสุทธิเมธี (โอทอง)

Sanguan Laphonthan, Panawat Kongsatchanakha, PhraWorawut Wisutthimethi (Othong)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, PhraNakhonSiAyutthaya

Corresponding author, e-mail: warawut19952538@G-mail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนามีทัศนะว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา คือผู้นำ หมายถึง ผู้ที่สามารถชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ ประกอบไปด้วยคุณสมบัติสองประการ ได้แก่ 1) คุณสมบัติภายใน คือคุณธรรมจริยธรรมระบบความคิด และศักยภาพในการใช้สติปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหา หรือใช้สติปัญญา เพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งที่ดี ให้เกิดกับตนเอง และสังคม 2) คุณสมบัติภายนอก บุคลิกลักษณะที่ดี พร้อมทั้งสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่น อาทิ เช่น หน้าตาดี พูดดี เสียงดี ท่าทางดี เป็นต้น และมีลักษณะของผู้นำที่ยึดหลักธรรมในการปกครอง เรียกว่า ธรรมราชา และผู้นำที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ เรียกว่า เทวราชา หลักธรรมของผู้นำแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักธรรม ได้แก่ 1) หลักธรรมในการบริหารตน ได้แก่ สติ และสัมปชัญญะ เบาเจศีล และเบญจธรรม สัมปยุตธรรม หิริ และโอตตปปะ 2) หลักธรรมในการบริหารคน ได้แก่ พรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม จริตหก และอคติธรรม 3) หลักธรรมในการบริหารงาน ได้แก่ โยนิโสมนสิการ อิทธิบาทธรรม และทศพิธราชธรรม

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นศาสนาแห่งความรักมีทัศนะว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก คือผู้นำ หมายถึง ได้รับการแต่งตั้งด้วยการรับพระพร หรือการเจิมจากพระเจ้า และยังหมายถึงผู้ที่ปรารถนาทำหน้าที่ปกครองดูแล ผู้ทุกข์ยากในฐานะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมจะเป็นคนของพระเจ้า เพื่อทำหน้าที่ดูแลบ้านของพระเจ้า ด้วยการมีพระคริสต์เป็นศูนย์กลางของชีวิต มีหัวใจเป็นผู้รับใช้ด้วยจิตวิญญาณ เป็นผู้ที่มีลักษณะตรงตามอุดมคติของพระเป็นเจ้า หลักธรรมของผู้นำแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักธรรม ได้แก่ 1) หลักธรรมในการบริหารตน ได้แก่ หลักตรี

เอกภาพ รับเอาศีลศักดิ์สิทธิ์ บทบัญญัติ 10 ประการ ละบาป หลักพระอาณาจักรของพระเจ้า 2) หลักธรรมในการบริหารคน ได้แก่ หลักความรัก การสงเคราะห์ช่วยเหลือ 3) หลักธรรมในการบริหารงาน ได้แก่ ความพอประมาณ ความรอบคอบ ความยุติธรรม และความกล้าหาญ และอดทนต่อความโกรธ

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก, คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

Abstract

Buddhism is of the view that the character of leadership is the leader who can enable others to move or act in the direction which the leader has set its goal, consisting of two characteristics: 1) internal characteristic: virtue, ethics, system of thought and capability of using wisdom for problem-solution or using wisdom to develop and create the good thing for oneself and society, 2) external characteristic: the perfected character that would be able to influence other, for example, good looking, well speech, good voice, good presenting etc., one who has the character of leadership adhering in dhamma for ruling is called ‘the Righteous King,’ and the leader who is appreciated to be the leader is called ‘the Divine King.’ Dhamma of the leader has been divided into five groups: 1) dhamma for self-governing, i.e., mindfulness and apprehension, five precepts and five ennobling virtues, qualities of a good man, moral shame, and moral dread, 2) dhamma for governing other, i.e., four sublime states of mind, principles of service and social integration, six intrinsic natures, three prejudices, and 3) dhama for governing work, i.e., critical reflection, Paths of Accomplishment, and tenfold virtues of the ruler.

Roman Catholic Christianity is the religion of love; it is of the view that the character of leadership means the leader who was appointed by receiving blessing or anointing from God, and also means one who wishes to govern and take care of the needy as the one who serves others, who has the character suitable for being man of God in order to do duties for taking care of the home of God by having Jesus Christ as the center of life, who has the spiritual service, and who has the character in accordance with the will of God. The principle of the leadership has been divided into three groups: 1) principle for self-governing, i.e., trinity, Communion, ten commandments, abandoning of evil, kingdom of God, 2) principle for governing other, i.e., love, and helping others, and 3) principle for governing work, i.e., balance, deliberation, justice, courage, and bearing with anger.

Keyword: Buddhism, Roman Catholic Christianity, Character of Leadership

บทนำ

ภาวะผู้นำนั้นเป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการทำหน้าที่ผู้นำ คือการเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอก และมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคน ซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงาม และให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุขเกิดจากการสนองความต้องการ และถ้าหากเปลี่ยนความต้องการได้ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วย เมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการก็ทำให้เขาสนใจ และมีความสุข คนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเอง โดยประสานกลมกลืน และเต็มใจจะหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำและทำได้ง่าย แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้นำกระทำการที่ผิดต่อความต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็จะไม่มีความสุข และสิ่งที่ทำก็ยากจะสำเร็จ

ผู้นำถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ และความยั่งยืนขององค์กร เพราะมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร ผ่านการทำงานของบุคลากร ซึ่งการที่จะสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการนำเป็นอย่างสูง สังคมโลกในสถานการณ์ปัจจุบันเต็มไปด้วยความผันผวนไม่เป็นระบบไม่มีความแน่นอน และทำนายได้ยาก ทั้งนี้เพราะไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ใด สังคมมนุษย์นั้นยากที่จะอธิบายหรือคาดเดาได้ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นหรือเป็นไปอย่างไร มักจะรู้ถึงความเป็นผู้นำว่าจำเป็นอย่างไรก็ต่อเมื่อระบบสังคมส่วนนั้นต้องประสบวิกฤติการณ์ทางความเป็นผู้นำ เช่น การได้ผู้นำที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีภาวะผู้นำ ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ หรือแม้กระทั่งการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาอย่างผิด แสดงถึงการที่ผู้นำไม่มีองค์ความรู้ และประสบการณ์อย่างแท้จริง สิ่งที่เป็นปัญหาจะกลายเป็นวิกฤติสิ่งที่เป็นวิกฤติจะกลายเป็นความหายนะ ตรงกันข้ามในอีกด้านหนึ่งเราจะรู้ความหมายของผู้นำก็ต่อเมื่อสังคมนั้นได้ผู้นำที่เหมาะสม และมีความรู้ความสามารถกอบกู้สถานการณ์จากร้ายกลายเป็นดีได้

ท่ามกลางสภาวะการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน สถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่แสวงหาผู้นำ ที่สามารถจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หมายถึง ผู้นำที่ต้องทำหน้าที่ให้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำต้องปรับตัว และจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้สมาชิกในองค์กร พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อนโยบายกลยุทธ์ขององค์กร ตลอดจนต้องทำความเข้าใจ และเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสภาพแวดล้อม ที่จะมากระทบต่อองค์กร ผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูง รอบรู้ในเชิงบริหารแต่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และขาดคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม ผลดีที่ได้มักจะเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นไม่ยั่งยืน แต่การเป็นผู้นำที่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง โดยเป็นยอดของผู้นำนั้นจะต้องมีทั้งทักษะทางความรู้ และทักษะทางอารมณ์พร้อมทั้งใช้คุณธรรมจริยธรรมเขามา

ประกอบ เพราะว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมจะหล่อหลอมบุคคลให้เป็นผู้มีสุขภาพกายใจ และสติปัญญาที่ดี มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่ดี บรรลุผลดีมีประสิทธิภาพสูง การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ เป็นสิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

พระพุทธเจ้าพระองค์มีพระนามว่าสัทธา แปลว่า ผู้สอนที่ช่วย หรือโลกนายก ซึ่งแปลว่า ทรงเป็นผู้นำโลก คำทั้งสองคำดังกล่าวนี้ ยืนยันว่าคำว่าผู้นำ เป็นคำที่ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งทั้งยังเป็นคำที่มีใช้อยู่แล้วในพระพุทธศาสนาแต่เดิม พระไตรปิฎกกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำ มีพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความเป็นผู้นำว่า เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคดตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปคดฉันทใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็ประพฤติชั่วเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญหากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ศีลธรรม เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉันทใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคลผู้นั้น ประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตามทั้งวันแคว้นจะอยู่เป็นสุขหากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม

ศาสนาคริสต์กล่าวถึงภาวะผู้นำแบบพระเยซูคริสต์ คือการต้องเข้าใจว่าการเป็นผู้นำ คือการนำ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเกี่ยวกับการปรับทิศทางของจิตใจ ความคิด การกระทำ และอุปนิสัยทั้งหลายให้อยู่ในแนวที่ถูกต้อง เมื่อสิ่งนี้ถูกปรับเรียงได้อย่างถูกต้องเมื่อไร วิสัยทัศน์ก็จะเปลี่ยนไปด้วย เราจะได้รับ ความไว้วางใจจากผู้คน และคำว่าผู้นำที่พระคัมภีร์ใช้บ่อยที่สุด คือผู้รับใช้ พระเจ้าไม่ได้ตรัสว่า โมเสสผู้นำของเรา พระองค์ตรัสว่า โมเสสผู้รับใช้ของเรา การเน้นเช่นนี้ตรงกับคำสอน ของพระเยซูคริสต์ในเรื่องการเป็นผู้นำ ดังที่ปรากฏในพระคัมภีร์ความว่า ผู้ใดที่ปรารถนาจะเป็นใหญ่ จะต้องทำตนเป็นผู้รับใช้ผู้อื่น และผู้ใดที่ปรารถนาจะเป็นคนที่หนึ่งในหมู่มาน จะต้องทำตนเป็นผู้รับใช้ทุกคน เพราะบุตรแห่งมนุษย์มิได้มา เพื่อให้ผู้อื่นรับใช้ แต่มาเพื่อรับใช้ผู้อื่น

สังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่ประกอบด้วย วัฒนธรรมที่หลากหลายมาก และพลเมืองแห่งประเทศไทยประกอบด้วยเชื้อชาติที่มากมาย เป็นสังคมที่อุดมไปด้วยความงดงามทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม การให้ได้มาซึ่งผู้นำที่ดีจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องอาศัยทุนองค์ความรู้ ทุนสติปัญญา ทุนทางความเป็นมนุษย์ และทุนทางจริยธรรม และคุณธรรมเป็นมาตรฐานแห่งสังคมพหุวัฒนธรรมนั่นเอง

คุณสมบัติของผู้นำในพระพุทธศาสนา

ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นผู้นำ มีคุณลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นผู้นำโดยกำเนิด เพราะเป็นการสืบทอดโดยตำแหน่ง หรือโดยบุญบารมีที่ได้สั่งสมกันเป็นเวลานาน จนทำให้เกิดในตระกูลสูง เป็นที่ยอมรับ และเคารพนับถือของบุคคลโดยทั่วไป มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพล และบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้บนพื้นฐานแห่งหลักธรรม

คุณสมบัติของผู้นำทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 2 ประการ คือคุณสมบัติภายใน และคุณสมบัติภายนอก เป็นการแสดงออกจากภายในสู่ภายนอก กล่าวคือนอกจากสภาวะจิตใจที่ดี บริสุทธิ์แล้ว พฤติกรรมที่ออกมาภายนอก ที่จะต้องสอดคล้องกัน นั่นคือภายในจิตใจดีมีคุณธรรม ภายนอกต้องมีพฤติกรรมที่เปี่ยมด้วยจริยา และมารยาทที่สั่งสมในการเป็นผู้นำ

ลักษณะผู้นำที่ดีตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งในพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งลักษณะของผู้นำออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ผู้นำที่ยึดหลักธรรมในการปกครอง เรียกว่า ธรรมราชา

2) ผู้นำที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ เรียกว่า เทวราชา

ดังนั้น การที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้ตามหลักการ ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทแล้ว ผู้นำต้องเป็นผู้มีพื้นฐานของหลักพุทธธรรม ในการปกครองจึงจะได้รับการยอมรับนับถือจากชนทั้งมวล

หลักธรรมของผู้นำในพระพุทธศาสนา

ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำที่มีลักษณะต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ตีเตียน หรือชี้ผิดถูกที่ควรติหรือชี้ข้อผิดข้อถูกซึ่งหลักธรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยใช้ควบคู่กับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และระเบียบข้อบังคับของแต่ละสังคม องค์กรหรือหน่วยงานนั้น เพื่อให้งานบริหารงานลุล่วงไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพสามารถแบ่งหลักธรรมสำหรับผู้นำได้ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) หลักธรรมในการบริหารตน คือผู้นำจะต้องครองตนหรือตั้งตนให้อยู่ในสุจริตธรรมให้ได้เสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคน และบริหารงานได้ผลดี การมีสติสัมปชัญญะเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการบริหารตนของผู้นำ เพราะการมีสติเป็นเครื่องพิจารณาไตร่ตรอง ด้วยการทบทวนความประพฤติของตนว่า ตั้งอยู่ในความสุจริตหรือไม่ตามหลักศีล ต้องรู้จักตนเอง และดัดเตือนตนเองได้ ดังนั้นเมื่อผู้นำรู้จักตนเองทั้งในข้อดี และข้อด้อยแล้วก็สามารถปรับประยุกต์หลักธรรม ในการครองตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการบริหารตนหลักสัปปุริสธรรมมีความเด่นชัด จะทำให้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถนำพาบุคลากร และองค์กรไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ ด้วยการรู้แนวทางในการขับเคลื่อนองค์กร เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนต้องมีหลักโลกบาลธรรม 2 ประการ คือหิริ และโอตตัปปะ ความทุจริตอ่อนล หรือความรุนแรงต่าง ๆ เริ่มจากจิตใจที่ขาดความละอาย และเกรงกลัวต่อบาปหิริเป็นธรรมะที่คอยกันไม่ให้บุคคลทำอะไรลงไปลงด้วยอำนาจความโลภ เพราะรู้ว่าผล คือความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งแก่ตน และสังคม ช่วยให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปกครอง และบริหารตนได้ดี เมื่อปกครองตนได้แล้วก็สามารถในการปกครองคน หรือครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) หลักธรรมในการบริหารคน คือในการบริหารบุคลากร หรือการบริหารคน ผู้นำจะต้องสร้างความเชื่อถือศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการปรับความคิด และจิตใจให้เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อ มีจิตใจที่ปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ แสดงให้เห็นถึงการมาของผู้นำเป็นผู้มาให้มากกว่ามารับ ด้วยการแสดงออกทางวาจา และพฤติกรรมเป็นการผูกใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เกิดความทุ่มเทความรู้

ความสามารถในการทำงานให้กับองค์กร ผู้นำต้องรู้เกี่ยวกับลักษณะ หรือจิตของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาว่า ใครมีความสามารถในด้านใด เพื่อจะใช้ให้เหมาะกับงาน ต้องเป็นผู้ไม่มีอคติในการปกครอง จึงสามารถเป็นผู้นำที่จะครองใจคนไว้ได้

3) หลักธรรมในการบริหารงาน คือสำหรับผู้นำนั้นมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือเทคนิคและคน ปัจจัยทั้งสองประการเปรียบเสมือนเป็นหัวใจ ของการบริหารงาน ปัญหาเรื่องคนกับหลักการนี้สำคัญมาก บางครั้งผู้นำนั้น ให้ความสำคัญในเรื่องตัวบุคคลจนลืมหลักการ และบางครั้งยึดถือหลักการเสียจนลืมตัวบุคคล การมีหลักการดี และชอบด้วยเหตุผลหากขาดบุคคลที่ทำงานสำเร็จไม่ได้ ในทำนองเดียวกันหากมีคนซื่อสัตย์ขยันขันแข็งแต่ขาดหลักการที่เหมาะสม ความยุ่งยากทั้งหลายก็จะเกิดตามมา ในพระพุทธศาสนานั้นเน้นหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อหลักการมาก และในขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับตัวบุคคลด้วยเช่นกัน โดยการให้บุคคลสำรวจตรองตราตัวเองว่า เป็นผู้มีความคิดที่ถูกต้องหรือไม่ พร้อมทั้งตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาทดำเนินหลักการบริหารงานตามหลักที่เหมาะสม คือคิดถูก คิดเป็นลำดับ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดให้เห็นเป้าหมาย บนพื้นฐานของการทำงานที่ต้องอาศัยการเคารพซึ่งกันและกันและพร้อมทั้งปฏิบัติตามที่ดีต่อกัน บริหารงานไปในแนวทางที่ไม่สร้างความแตกแยก ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความชอบธรรม จึงจะเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถนำพาองค์กร หรือสังคม และหมู่คณะให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานได้นั่นเอง

คุณสมบัติของผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

คุณลักษณะภาวะผู้นำ ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกพบว่า ผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หมายถึง ผู้ได้รับการแต่งตั้งด้วยการรับพระพร หรือการเจิมจากพระเจ้า และยังหมายถึงผู้ที่ปรารถนาทำหน้าที่ปกครองดูแลผู้ทุกข์ยาก ในฐานะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่ต่อบรรดาผู้ติดตามบนวิถีแห่งความเชื่อ ตามพระคัมภีร์คุณสมบัติของผู้นำในศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ผู้นำต้องมีพระคริสต์เป็นศูนย์กลางของชีวิต มีหัวใจเป็นผู้รับใช้ด้วยจิตวิญญาณ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม ที่จะเป็นคนของพระเจ้า เพื่อทำหน้าที่ดูแลบ้านของพระเจ้า

ลักษณะของผู้นำ จากการศึกษาตามพระคัมภีร์ มีลักษณะแบบผู้รับใช้ ที่มีลักษณะตรงตามอุดมคติของพระเป็นเจ้า เพื่อมาทำหน้าที่ในฐานะผู้รับใช้ และเป็นคนของพระเจ้า ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของพระเจ้า หรือเป็นผู้ที่ปรารถนาทำหน้าที่ในการปกครองดูแล กล่าวคือผู้นำต้องพึ่งพาพระเจ้า เป็นที่ยอมรับของพระเจ้า เป็นผู้มีความถ่อมใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มองโลกในแง่ดี โดยมีลักษณะเด่นที่สำคัญของผู้นำคือการได้รับการเจิมด้วยพระจิต เพื่อกระทำการกิจที่ดีงาม และนำพาผู้อื่นให้พ้นจากบาปได้นั่นเอง

หลักธรรมของผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

หลักธรรมในการบริหารตน ตามหลักคำสอนทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก คือผู้นำต้องมีความสามารถ ในด้านการบริหารจัดการตนเองมุ่งสู่ผลสำเร็จ โดยต้องมีความเชื่อ และวางใจในพระเจ้า

พร้อมรับเอาศีลศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเตือนสติ และเป็นกำลังใจในการทำงานด้วยความเชื่อถือศรัทธา และผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีคือต้องปฏิบัติตามพระบัญญัติอย่างเคร่งครัด มากไปกว่านั้นต้องเป็นผู้ที่เสียสละ และไม่กระทำการอันใดที่เป็นต้นเหตุแห่งกิเลส คือการละจากบาปทั้งปวงด้วยการชำระจิตใจ และการกระทำของตนให้มีความบริสุทธิ์ อันเป็นหนทางไปสู่พระอาณาจักรของพระเจ้า

หลักธรรมในการบริหารคน ตามหลักคำสอนศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก คือผู้นำที่ดีต้องอาศัยหลักธรรมบัญญัติเอก คือความรักเข้ามาใช้ในการบริหารคน โดยต้องเป็นความรักที่บริสุทธิ์ คือรักในพระเจ้าและรักในเพื่อนมนุษย์ แม้กระทั่งศัตรูก็ต้องมอบความรักให้เขาอย่างไม่มีข้อแม้ เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีและความมีเมตตา กรุณา ก็ความเมตตา กรุณานี้เอง เป็นสื่อสัมพันธ์แห่งความสามัคคีซึ่งเป็นหนทางแห่งการได้มาซึ่งสันติ พร้อมทั้งมีความปรารถนาดี และสงเคราะห์ช่วยเหลือให้พวกเขาเหล่านั้นพ้นจากความทุกข์ เป็นผู้ที่มีความชอบธรรม นำพาผู้ที่มีความเชื่อดำเนินชีวิตบนเส้นทางแห่งความรอด ผู้นำที่กระทำได้อย่างนี้ ก็ถือได้ว่าเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่เพราะว่าเป็นผู้ดำเนินรอยตามพระเยซูเจ้า ซึ่งเป็นหนทางแห่งความดี และความถูกต้อง

การบริหารงานนำพาองค์กร ให้ไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จได้นั้น ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความพอประมาณ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีสติปัญญา รู้จักเหตุผล และต้องมีความยุติธรรมในการบริหารงานให้ความเป็นธรรม ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ คือกล้าที่จะสละชีวิตเป็นปกป้องความถูกต้อง อันชอบธรรมในการบริหารงาน และมากกว่านั้น ผู้นำต้องมีความอดทน และเป็นผู้รู้จักวิธีการที่จะจัดการต่อความโกรธอย่างถูกต้อง และตามความเหมาะสม จึงจะถือได้ว่าเป็นผู้นำที่ดีมีความสามารถในการบริหารงาน และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั่นเอง

เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

ความหมายของผู้นำโดยทั่วไปเหมือนกัน คือผู้นำคือที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือยกย่องขึ้นให้มาเป็นผู้ปกครอง เป็นผู้นำคือผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปกครอง และมีบทบาทในการชักพาให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ ส่วนความหมายโดยตรงนั้น ผู้นำในพระพุทธศาสนา ผู้นำคือผู้มีอิทธิพล และบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้บนพื้นฐานแห่งหลักธรรมตามหลักแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ความหมายของผู้นำในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ความหมายโดยตรง คือผู้ที่ได้รับพระพร หรือการเจิมจากพระเจ้า หมายถึงผู้ที่ปรารถนาทำหน้าที่ปกครองดูแลผู้ทุกข์ยากในฐานะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้

คุณสมบัติของผู้นำทั้งในพระพุทธศาสนา และศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นั้นต้องเป็นผู้ที่มีมโนธรรมคือจิตฝ่ายที่ดี คือเจตคติ ความคิด และอารมณ์ที่เป็นไปในฝ่ายดี ถือว่าเป็นคุณสมบัติภายในจิตใจที่ทำให้ผู้นำมีสามัญสำนึกที่จะเป็นผู้นำที่ดี แต่ต่างกันที่ในพระพุทธศาสนา เน้นว่าผู้นำต้องมีคุณสมบัติทั้งภายในและภายนอก แต่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เน้นไปที่คุณสมบัติฝ่ายจิตเพียงอย่างเดียว

ลักษณะของผู้นำทั้งในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นั้นผู้นำต้องมีลักษณะของผู้ปกครองดูแลผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการมีหลักธรรม เป็นพื้นฐานในการนำเพื่อให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จ แต่ต่างกันที่ในพระพุทธศาสนาผู้นำมีลักษณะที่ต้องเป็นที่ยอมรับของปวงชน แต่ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ผู้นำต้องมีลักษณะที่ได้รับการยอมรับจากพระเจ้า

กล่าวคือหลักธรรมของผู้นำทั้งในทางพระพุทธศาสนา และศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นั้น ประกอบไปด้วย 3 ด้านเช่นเดียวกัน คือหลักธรรมสำหรับบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน คือหลักธรรมคำสอนเป็นหลักที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรม และจิตใจของผู้นำไป พร้อมกับการพัฒนาบุคคล และพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพไปพร้อมกัน แต่ต่างกันที่พระพุทธศาสนา ผู้นำต้องประพฤติปฏิบัติตนอาศัยอำนาจในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้นำที่ดี ด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง แต่ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเป็นการอาศัยอำนาจที่เหนือธรรมชาติ คือพลังอำนาจที่ได้จากการประทาน ของพระเจ้าจึงจะเป็นผู้นำที่ดีได้นั่นเอง

บทสรุป

คุณลักษณะภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา หมายถึง บุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้น หรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นผู้นำ มีคุณลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นผู้นำโดยกำเนิด เพราะเป็นการสืบทอดโดยตำแหน่ง หรือโดยบุญบารมีที่ได้สั่งสมกันเป็นเวลานาน จนทำให้เกิดในตระกูลสูง เป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือของบุคคลโดยทั่วไป มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพล และบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายเอาไว้ บนพื้นฐานแห่งหลักธรรม ด้วยการนำพาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ได้

ส่วนคุณลักษณะภาวะผู้นำ ในทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หมายถึง ผู้ได้รับการแต่งตั้งด้วยการรับพระพร หรือการเจิมจากพระเจ้า และยังหมายถึง ผู้ที่ปรารถนาทำหน้าที่ปกครองดูแลผู้ทุกข์ยากในฐานะผู้ทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีความรู้ เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่ต่อบรรดาผู้ติดตามบนวิถีแห่งความเชื่อ และได้รับการยอมรับในคุณสมบัติ ด้านความรู้ในพระคัมภีร์ทางศาสนา และความประพฤติ มีลักษณะที่เหมาะสมในการดูแลบ้านของพระเจ้า ด้วยเป็นแบบอย่างบนเส้นทางแห่งความเชื่อมั่น นำพาผู้อื่นให้ได้รับความรอดพ้นจากบาป คือพระอาณาจักรของพระเจ้านิรันดร์

ดังนั้น คุณลักษณะภาวะผู้นำ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ และลักษณะตามคำสอนทั้งสองศาสนา พร้อมทั้งการบูรณาการนำหลักธรรม นำมาใช้ในการครองใจคนเป็นการหลอมรวม ถักทอหลักธรรมในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในการครองตน ครองคน และครองงานซึ่งเกิดจากการพัฒนาคุณสมบัติพื้นฐานส่วนตน ส่วนคน และส่วนงานการทำงาน ด้วยจิตใจที่สงบบนหลักความมีสติ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้าย มีความรัก มีความปรารถนาดี และเกรงอกเกรงใจในเพื่อนร่วมงานองค์กร มีหลักคุณธรรมจริยธรรม ที่เป็นหลักในการปฏิบัติตนให้เกิด

ความสุขสงบในจิตใจ อันเป็นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตที่ดี ก่อให้เกิดความก้าวหน้าที่ยั่งยืนต่อตนเอง และต่อผู้อื่น และต้องงานนำพองค์กร หรือสังคมให้เจริญไปในทางที่ถูกต้อง เป็นความสงบสุขของสังคม โดยการรู้จักการบูรณาการการครองใจคนซึ่งต้องพัฒนาให้ครบทุกด้าน ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัยซึ่งเมื่อเข้าใจการปฏิบัติต่อตนเองเข้าใจ ในการปฏิบัติต่อผู้อื่น และเข้าใจในลักษณะหน้าที่การทำงานเข้าใจบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำผู้บริหารผู้ปกครอง ผู้ร่วมงาน ปฏิบัติต่องาน และเข้าใจการเปลี่ยนแปลง ปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ เพื่อผลักดันให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานที่มีอยู่อย่างเต็มที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งหลักการในการทำงาน และการประพฤติตนเพื่อสร้างศรัทธาให้กับบุคลากร และชุมชน เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสงบ ก้าวไปสู่สังคมที่น่าอยู่อาศัยตลอดกาลนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรมแผนกพระคัมภีร์. (2550). พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์

(Thai Catholic Bible Complete Version) ภาคพันธสัญญาเดิมและภาคพันธสัญญาใหม่.

กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรมแผนกพระคัมภีร์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ.

กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.